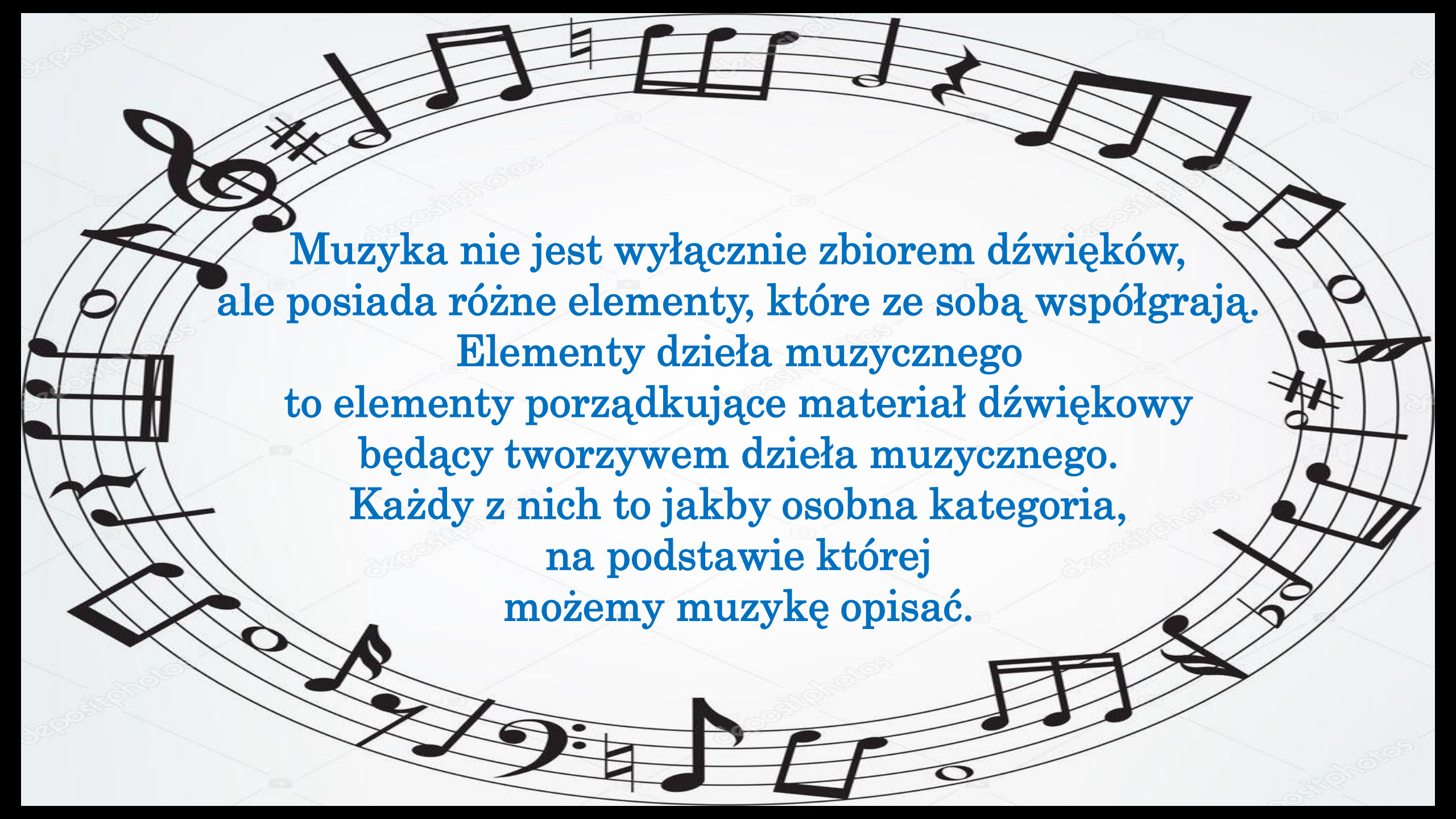

ELEMENTY DZIEŁA MUZYCZNEGO

czyli, z czego składa się muzyka...

Muzyka nie jest wyłącznie zbiorem dźwięków,
ale posiada różne elementy, które ze sobą współgrają.
Elementy dzieła muzycznego
to elementy porządkujące materiał dźwiękowy
będący tworzywem dzieła muzycznego.
Każdy z nich to jakby osobna kategoria,
na podstawie której
możemy muzykę opisać.

Do elementów dzieła muzycznego

zaliczamy:

- Melodykę
- Rytmikę
- Harmonię
- Agogikę
- Dynamikę
- Artykulację
- Kolorystykę

Wyróżniamy 4 rodzaje melodyki:

1. Kantylenowa – śpiewna. Dźwięki połączone są legato, między nimi występują niewielkie interwały.

2. Recytatywna – melodyka, w której pojawia się dużo drobnych wartości rytmicznych. Dźwięki oparte są na tych samych lub podobnych wysokościach. Jest sylabiczna (1 sylaba przypada na jeden dźwięk).

Najbardziej przypomina ludzką mowę.

3. Figuracyjna – melodyka typowa dla muzyki instrumentalnej, opiera się na drobnych wartościach rytmicznych i przebiegach gamowych lub pasażowych.

4. Ornamentalna – zawiera ozdobniki tj. tryle, mordenty, przednutki itp.

Melodyka kantylenowa:

Fryderyk Chopin

– Nokturn Es-dur, op.9 no.2

<https://www.youtube.com/watch?v=XYPM9h1vUug>

Melodyka ornamentalna:

Johann Sebastian Bach –

Inwencja dwugłosowa h-moll nr 15

<https://www.youtube.com/watch?v=dfwVEsiNejw>

Rytmika

Rytm to następstwo dźwięków w określonym czasie.
Metrum porządkuje rytm za pomocą regularnie powtarzających się akcentów.

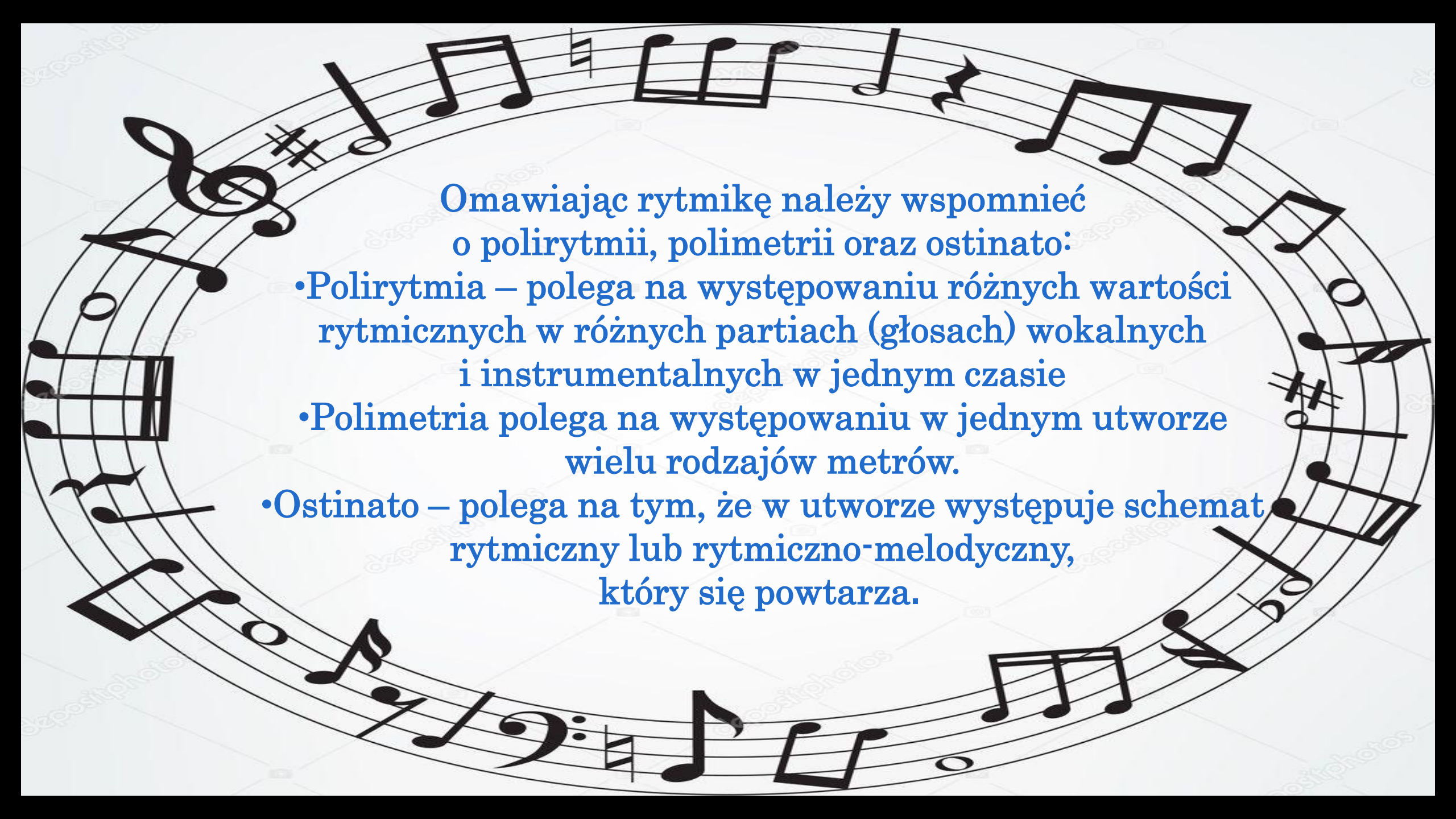
Wyszczególnijmy różne typy rytmiki.

Do najważniejszych z nich zaliczamy:

1. Swobodną – nie ma określonego metrum i wartości rytmicznych (np. Chorał Gregoriański)
2. Ustaloną – ma ustalone metrum, wartości rytmiczne oraz takty

Zjawisko rytmu jest bardzo często spotykane w architekturze

Omawiając rytmikę należy wspomnieć o polirytmii, polimetrii oraz ostinato:

- Polirytmia – polega na występowaniu różnych wartości rytmicznych w różnych partiach (głosach) wokalnych i instrumentalnych w jednym czasie
- Polimetria polega na występowaniu w jednym utworze wielu rodzajów metrów.
- Ostinato – polega na tym, że w utworze występuje schemat rytmiczny lub rytmiczno-melodyczny, który się powtarza.

cała nuta

i pauza

półnuty

i pauza

ćwierćnuty

i pauza

ósemki

i pauza

szesnastki

i pauza

Wartości rytmiczne nut i pauz

Harmonia

Harmonia – porządkuje współbrzmienie i przebiegi dźwiękowe.

Typy harmoniki:

1. Modalna – średniowieczna, renesansowa, obejmująca skale modalne
2. Funkcyjna – występowała w baroku, klasycyzmie, romantyzmie. Oparta na systemie tonalnym dur-moll.
3. Sonorystyczna – tzw. zerwanie z dur-moll, nie jest oparta na żadnej skali, nie liczą się w niej zasady porządkowania.

Agogika - dotyczy tempa

i jego zmian w utworze muzycznym.

Do XVII wieku nie oznaczano tempa w utworach, pozostawiając to decyzji wykonawcy.

Z czasem jednak kompozytorzy zaczęli je precyzować.

Do określania tempa używa się najczęściej nazw włoskich.

Tempo w utworze może być stałe, bywa jednak, że się zmienia – może stopniowo przyspieszać lub zwalniać.

Zmiany mogą też następować nagle, nieoczekiwanie.

Tempa wolne

Largo
szeroko, wolno

Adagio (czytaj: adadżio)
powoli

Tempa umiarkowane

Andante – z wolna
(w tempie spokojnego kroku)

Moderato
umiarkowanie

Tempa szybkie

Allegro
prędko, wesoło

Presto
szybko

Dynamika

- określa stopień natężenia dźwięku w utworze w danym czasie, który obejmuje.

Podstawowe znaki dynamiczne:

piano - cicho

forte - głośno

Trzeba również uwzględnić przestrzeń na interpretację w utworze.

Często *piano* nie oznacza cicho lecz miękko, delikatnie, *forte* zaś nie głośno lecz mocno.

Oba znaki (*forte i piano*) występują
w kilku stopniach natężenia:

- fff (fortissimo possibile)* - możliwie najgłośniej
- ff (fortissimo)* - bardzo głośno
- f (forte)* - głośno
- mf (mezzo forte)* - dość głośno
- mp (mezzo piano)* - dość cicho
- p (piano)* - cicho
- pp (pianissimo)* - bardzo cicho
- ppp (pianissimo possibile)* - możliwie najciszej

Zmiany dynamiczne mogą być nagłe
lub następować stopniowo.

Zmiany te zwykle oznacza się graficznie
lub za pomocą nazw włoskich:

Crescendo – stopniowy wzrost dynamiki dźwięku

Diminuendo (lub decrescendo) – stopniowy
spadek dynamiki dźwięku (przeciwieństwo
crescendo)

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Dynamika_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dynamika_(muzyka))

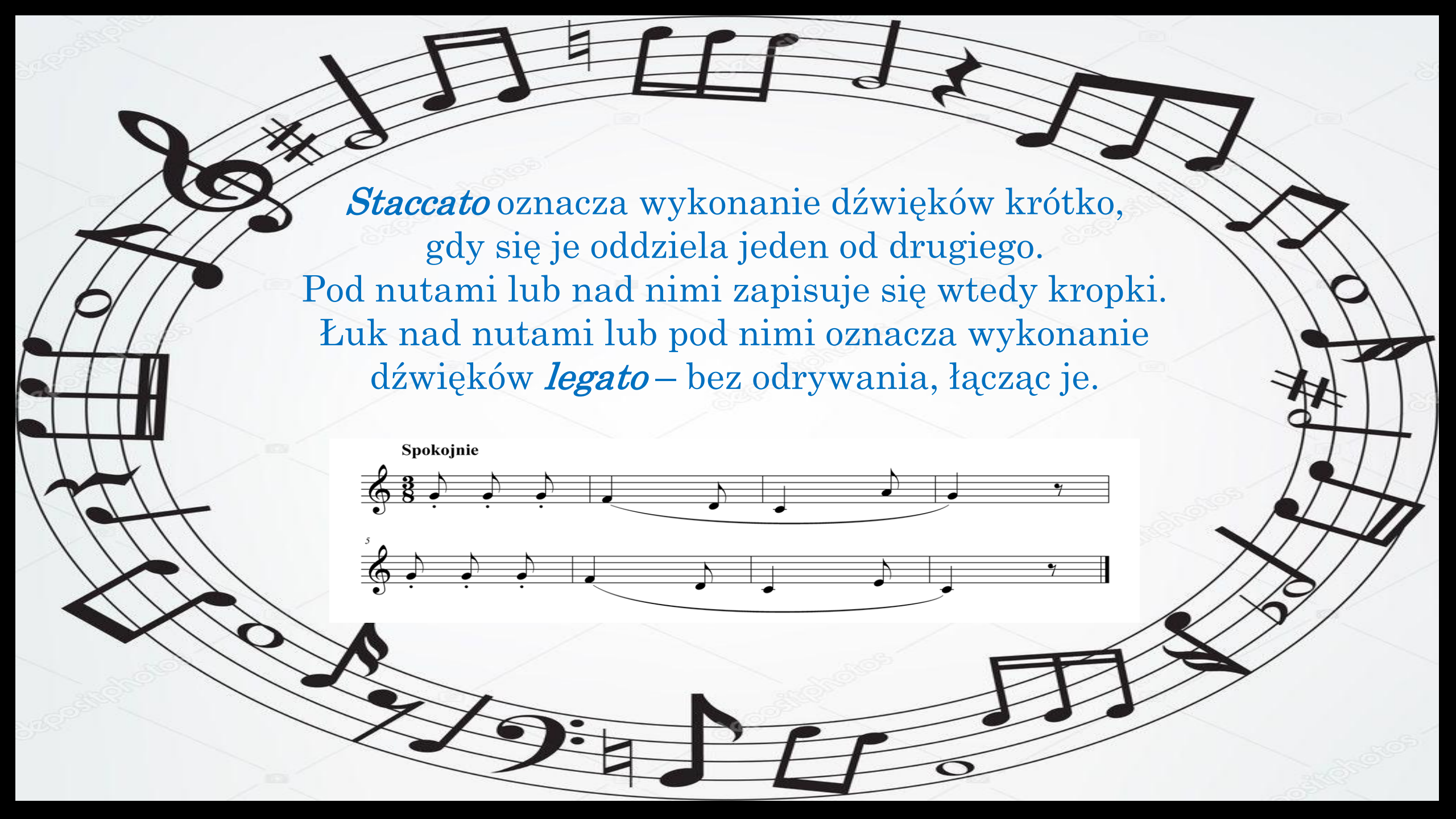
Artykulacja

– określa sposób wydobywania i kształtowania dźwięku.

Artykulacja kształtuje także frazowanie i nadaje utworowi muzycznemu odpowiedni wyraz i dopełnia go pod względem technicznym.

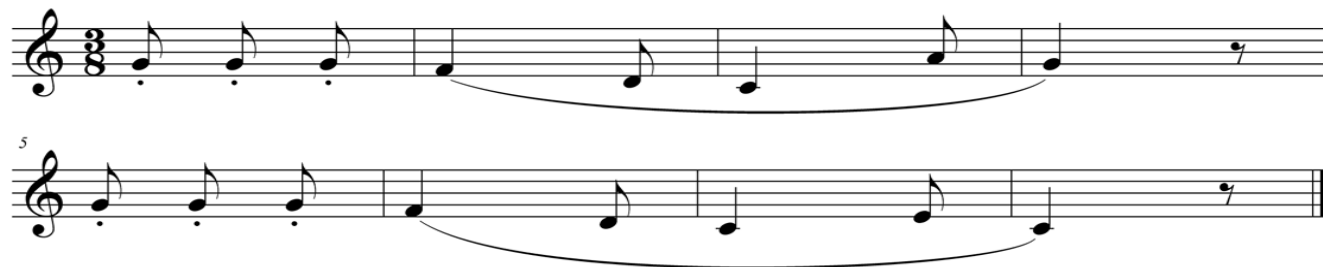
Podstawowymi znakami artykulacji są:
staccato i legato.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_(muzyka))

Staccato oznacza wykonanie dźwięków krótko,
gdy się je oddziela jeden od drugiego.
Pod nutami lub nad nimi zapisuje się wtedy kropki.
Łuk nad nutami lub pod nimi oznacza wykonanie
dźwięków *legato* – bez odrywania, łącząc je.

Spokojnie

Kolorystyka

– określa barwę dźwięku.

Jest to najmniej ścisła część elementów
dzieła muzycznego.

Na kolorystykę wpływają:

- elementy dzieła muzycznego
- rejestr gry/śpiewu
- instrument - rodzaj instrumentu
i jakość jego wykonania
- umiejętności i interpretacja artysty

Każdy element dzieła muzycznego odpowiada za inną właściwość muzyki. Jeśli zmienimy coś, choćby w jednej z tych kategorii, zmieni się też charakter utworu.

W mówieniu na temat muzyki pomaga właśnie znajomość elementów dzieła muzycznego.

<https://www.youtube.com/watch?v=ctD6pKzG50U> M. Ravel – Bolero przykładem podsumowania tematu „Elementy dzieła muzycznego”

<https://www.youtube.com/watch?v=ctD6pKzG50U>

Bibliografia:

„Mała historia muzyki” – Józef Władysław Reiss, PWM

<https://app.wsipnet.pl/podreczniki/strona/155740>

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Tempo_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tempo_(muzyka))

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_(muzyka))

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Dynamika_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Dynamika_(muzyka))

<https://krzysiekn.pl/elementy-dziela-muzycznego>

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Artykulacja_(muzyka))

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Kolorystyka_\(muzyka\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Kolorystyka_(muzyka))

https://pl.search.yahoo.com/search?fr=mcafee_uninternatio

[nal&type=E211PL0G0&p=rytmika](https://pl.search.yahoo.com/search?fr=mcafee_uninternational&type=E211PL0G0&p=rytmika)

[https://pl.depositphotos.com/vector-](https://pl.depositphotos.com/vector-images/muzyczna.html?qview=26023615)

[images/muzyczna.html?qview=26023615](https://pl.depositphotos.com/vector-images/muzyczna.html?qview=26023615)

<https://www.youtube.com/watch?v=ctD6pKzG50U>

<https://www.youtube.com/watch?v=XYPM9h1vUug>

<https://www.youtube.com/watch?v=XYPM9h1vUug>